SPRAWDZIAN · JĘZYK POLSKI

Sprawdzian z „Sonetów krymskich”

Grupa A

Adam Mickiewicz

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 29

10 zadań, 29 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Sonet „Ajudah” rozpoczyna się obrazem:

(A) zachodu słońca nad Bakczysarajem
(B) spienionych fal morskich rozbijających się o skałę
(C) karawany wielbłądów przemierzającej step
(D) meczetu oświetlonego księżycem

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–4 pkt)

Dopasuj tytuł sonetu do dominującego w nim motywu.

1. Stepy akermańskie	…	A. przemijanie miłości i potęgi kobiet z haremu
2. Burza	…	B. gra morskich fal obserwowana ze skały
3. Ajudah	…	C. trwoga podróżnych podczas sztormu na morzu
4. Mogiły Haremu	…	D. cisza stepu i tęsknota za głosem z Litwy

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 3. (0–3 pkt)

Uzupełnij luki.

Najwyższy szczyt Krymu, opiewany w osobnym sonecie jako „padyszach gór”, to (1) _____; dawna stolica chanów krymskich, w której zachowały się ruiny pałacu, to (2) _____; nadmorska miejscowość, której poświęcono dwa sonety — „w dzień” i „w nocy” — to (3) _____.

Zadanie 4. (0–3 pkt)

Uzupełnij luki, wybierając wyrażenia z listy.

Lubię poglądać wsparty na Judahu (1) _____, / Jak spienione bałwany, to w czarne (2) _____ / Ścisnąwszy się, buchają, to jak srébrne (3) _____ / W milionowych tęczach kołują wspaniale.

(1) wale / mieczu / pniu / skale
(2) księgi / kości / drogi / szeregi
(3) śniegi / monety / kłosy / dzwony

Zadanie 5. (0–3 pkt)

> Fragment: „Wypuszczam na wiatr konia i nie szczędzę razów; / Lasy, doliny, głazy, w kolei, w natłoku; / U nóg mych płyną, giną, jak fale potoku;"

Opisz, jak w sonecie „Bajdary" przedstawiona została jazda konna podmiotu lirycznego.

Zadanie 6. (0–3 pkt)

> Fragment: „Tu z winnicy miłości niedojrzałe grona, / Wzięto na stół Allaha; tu perełki Wschodu,..."

Jaką refleksję nad przemijaniem przynosi sonet „Mogiły Haremu"?

Zadanie 7. (0–3 pkt)

> Fragment: „Zdarto żagle, stér prysnął, ryk wód, szum zawiei, / Głosy trwożnéj gromady, pomp złowieszcze jęki, / Ostatnie liny majtkom wyrwały się z ręki, / Słońce krwawo zachodzi, z niém reszta..."

Porównaj sposób, w jaki podróżni reagują na żywioł morski w sonecie „Burza".

Zadanie 8. (0–3 pkt)

> Fragment: „Już wstążkę pawilonu wiatr zaledwie muśnie, / Cichemi gra piersiami rozjaśniona woda; / Jak marząca o szczęściu…"

Na podstawie sonetu „Cisza morska" omów, jak Mickiewicz kontrastuje spokój natury z niepokojem człowieka.

Zadanie 9. (0–3 pkt)

> Fragment: „PIELGRZYM: Tam!… czy Allah postawił ścianą morze lodu? / Czy aniołom tron odlał z zamrożonéj chmury? / Czy Diwy z ćwierci lądu dźwignęli te mury…"

Na podstawie sonetu „Widok gór ze stepów Kozłowa" opisz, jak Pielgrzym reaguje na widok gór krymskich.

Zadanie 10. (0–3 pkt)

Porównaj postawę podróżnych wobec żywiołu morskiego w sonetach „Burza" i „Cisza morska".

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/polski/sonety-krymskie

Sprawdzian z „Sonetów krymskich”

Grupa B

Adam Mickiewicz

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 29

10 zadań, 29 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Kim są dwie postacie pojawiające się w dialogach niektórych sonetów cyklu (np. w „Widoku gór ze stepów Kozłowa” czy w „Drodze nad przepaścią w Czufut-Kale”)?

(A) Wallenrod i Konrad
(B) Gustaw i Konrad
(C) Pielgrzym i Mirza
(D) Wajdelota i Aldona

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–4 pkt)

Dopasuj początkowy cytat sonetu do jego tytułu.

1. „Już góra z piersi mgliste otrząsa chylaty”	...	A. Ałuszta w nocy
2. „Rzeźwią się wiatry, dzienna wolnieje posucha”	...	B. Ałuszta w dzień
3. „Drżąc muślimin całuje stopy twéj opoki”	...	C. Góra Kikineis
4. „Spojrzyj w przepaść — niebiosa leżące na dole”	...	D. Czatyrdah

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 3. (0–3 pkt)

Uzupełnij luki, wybierając wyrażenia z listy.

Wpłynąłem na suchego przestwór (1) _____, / Wóz nurza się w (2) _____ i jak łódka brodzi, / Śród fali łąk szumiących, śród kwiatów (3) _____, / Omijam koralowe ostrowy burzanu.

(1) tumanu / sułtanu / oceanu / kurhanu
(2) nicość / wieczność / zieloność / przeszłość
(3) niewoli / łodzi / zagłady / powodzi

Zadanie 4. (0–3 pkt)

Uzupełnij luki.

W sonetach cyklu pojawia się bogate słownictwo orientalne: muzułmańska modlitwa nazywana jest (1) _____, świątynia muzułmańska — (2) _____, a ród krymskich chanów rezydujących w Bakczysaraju to ród (3) _____.

Zadanie 5. (0–3 pkt)

> Fragment sonetu: „W takiéj ciszy — tak ucho natężam ciekawie, / Że słyszałbym głos z Litwy. — Jedźmy, nikt nie woła!”

Wyjaśnij, jaką funkcję pełni w sonecie „Stepy akermańskie” motyw ciszy i nasłuchiwania.

Zadanie 6. (0–3 pkt)

> Fragment: „Już góra z piersi mgliste otrząsa chylaty, / Rannym szumi namazem niwa złotokłosa, / Kłania się las i sypie z majowego włosa, / Jak z różańca chalifów, rubin i granaty.”

Opisz obraz przyrody krymskiej przedstawiony w sonecie „Ałuszta w dzień”.

Zadanie 7. (0–3 pkt)

> Sonet rozpoczyna się obrazem zniszczonych murów dawnej warowni: „Te zamki, połamane w…”

Jaki motyw dominuje w sonecie „Ruiny zamku w Bałakławie”?

Zadanie 8. (0–3 pkt)

> Fragment: „Lubię poglądać wsparty na Judahu skale, / Jak spienione bałwany, to w czarne szeregi / Ścisnąwszy się, buchają, to jak srébrne śniegi / W milionowych tęczach kołują wspaniale."

Scharakteryzuj obraz przyrody krymskiej wyłaniający się z sonetu „Ajudah".

Zadanie 9. (0–3 pkt)

> Fragment: „Spojrzyj w przepaść — niebiosa leżące na dole, / To jest morze; — śród fali, zda się, że ptak–góra,"

Na podstawie sonetu „Góra Kikineis" opisz kontrast między perspektywą człowieka a ogromem widzianej z góry natury.

Zadanie 10. (0–3 pkt)

> Fragment: „Zmów pacierz, opuść wodze, odwróć na bok lica, / Tu jeździec końskim nogom swój rozum powierza;"

Wyjaśnij symboliczne znaczenie przepaści w sonecie „Droga nad przepaścią w Czufut-Kale".

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/polski/sonety-krymskie

Sprawdzian z „Sonetów krymskich”

Grupa A

1. (1 pkt) **B**

2. (4 pkt) **1–D, 2–C, 3–B, 4–A** — po 1 pkt za parę

3. (3 pkt) **(1) Czatyrdah; (2) Bakczysaraj; (3) Ałuszta** — po 1 pkt za lukę

4. (3 pkt) **(1) skale; (2) szeregi; (3) śniegi** — po 1 pkt za lukę

5. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Jazda konna została przedstawiona jako żywiołowy, niemal szaleńczy pęd — mijane lasy, doliny i głazy „płyną” i „giną” pod nogami konia niczym fale potoku, co oddaje ogromną prędkość. Ten pęd pełni funkcję terapeutyczną: podmiot liryczny próbuje zagłuszyć nim myśli — zapewne tęsknotę i niepokój wygnańca.
Punktacja: Wskazanie dynamiki i szybkości opisanej jazdy (1 pkt); zauważenie, że krajobraz „płynie” i „ginie” pod nogami konia, co podkreśla tempo (1 pkt); wskazanie funkcji jazdy jako sposobu na zagłuszenie myśli (1 pkt). Maks. 3 pkt.

6. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Sonet ukazuje losy kobiet z haremu, których życie porównane zostało do „niedojrzałych gron” zerwanych przed czasem. Zestawienie dawnego przepychu i uciech Wschodu z obecnym stanem mogił buduje uniwersalną refleksję: żadne bogactwo ani piękno nie chronią przed przemijaniem i śmiercią.
Punktacja: Wskazanie obrazu przedwcześnie przerwanego życia/miłości (1 pkt); wskazanie kontrastu przepychu i śmierci (1 pkt); wniosek o uniwersalnym charakterze refleksji o przemijaniu (1 pkt). Maks. 3 pkt.

7. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Większość pasażerów reaguje na burzę trwogą i rozpaczą — słychać „głosy trwożnéj gromady”; jedni leżą „na pół martwi”, inni załamują ręce, żegnają się z przyjaciółmi albo modlą się, „aby śmierć odegnać”. Na tym tle wyróżnia się jeden podróżny, który siedzi „w milczeniu na stronie” i myśli: „szczęśliwy, kto siły postrada, / Albo modlić się umié, lub ma z kim się żegnać”. Nie ma więc ani wiary, ani bliskich, z którymi mógłby się pożegnać — jest zupełnie samotny wobec śmierci. Ten kontrast wpisuje się w romantyczny topos samotnej, wyobcowanej jednostki, której cierpienie jest głębsze niż lęk tłumu.
Punktacja: Wskazanie zbiorowej trwogi pasażerów wobec żywiołu (1 pkt); wskazanie odmiennej, odosobnionej postawy jednego z podróżnych wobec możliwej śmierci (1 pkt); powiązanie kontrastu z romantyczną ideą wyjątkowej, samotnej jednostki (1 pkt). Maks. 3 pkt.

8. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Mickiewicz otwiera sonet obrazem idealnie spokojnego morza, porównanego do marzącej o szczęściu narzeczonej; na statku panuje odprężenie — „Majtek wytchnął, podróżne rozśmiało się grono”. Tercyny przynoszą jednak kontrast: jak polip, który śpi na dnie podczas burzy, a w ciszy „wywija ramiony”, tak w głębi ludzkiej myśli śpi „hydra pamiątek” — w czasie burz losu milczy, a gdy serce się uspokoi, „zatapia w niém szpony”. Spokój natury nie przynosi więc człowiekowi ukojenia, lecz budzi bolesne wspomnienia — zewnętrzna cisza kontrastuje z wewnętrznym niepokojem.
Punktacja: Wskazanie obrazu uśpionego, spokojnego morza jako tła (1 pkt); zauważenie, że w ciszy budzi się w człowieku „hydra pamiątek” — bolesne wspomnienia, które dręczą, gdy serce jest spokojne (1 pkt); wniosek o kontraście spokoju natury z niepokojem wewnętrznym, zbudowanym na analogii polipa i hydry (1 pkt). Maks. 3 pkt.

9. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Pielgrzym reaguje żywiołowym zachwytem graniczącym z niedowierzaniem — góry wydają mu się tak potężne, że szuka dla nich wytłumaczenia w kategoriach mitologiczno-religijnych. Nagromadzenie pytań retorycznych pokazuje, że rzeczywisty widok przekracza możliwości racjonalnego opisu — to romantyczne doświadczenie wzniosłości natury, wobec której język ludzki okazuje się niewystarczający.
Punktacja: Wskazanie zachwytu i zdumienia jako reakcji dominującej (1 pkt); wskazanie serii pytań retorycznych jako sposobu wyrażenia niewyrażalności widoku (1 pkt); powiązanie z toposem wzniosłości gór w romantyzmie (1 pkt). Maks. 3 pkt.

10. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: W „Burzy" morze jest żywiołem niszczycielskim, wywołującym trwogę i rozpacz pasażerów — „głosy trwożnéj gromady", jedni leżą „na pół martwi", inni modlą się lub żegnają z przyjaciółmi. W „Ciszy morskiej" to samo morze jest spokojne: „Majtek wytchnął, podróżne rozśmiało się grono". Puenta pokazuje jednak, że spokój zewnętrzny budzi w człowieku „hydrę pamiątek", która w ciszy „zatapia w niém szpony" — bolesne wspomnienia. Oba sonety pokazują dwie przeciwstawne twarze tego samego żywiołu — zagrożenie z zewnątrz i niepokój, który rodzi się w człowieku w czasie ciszy.
Punktacja: Wskazanie trwogi i chaosu w „Burzy" (1 pkt); wskazanie odprężenia podróżnych w „Ciszy morskiej" i ujawnionego w puencie niepokoju — „hydry pamiątek", która budzi się, gdy serce jest spokojne (1 pkt); wniosek o dwóch przeciwstawnych sposobach doświadczania morza (1 pkt). Maks. 3 pkt.

Grupa B

1. (1 pkt) **C**

2. (4 pkt) **1–B, 2–A, 3–D, 4–C** — po 1 pkt za parę

3. (3 pkt) **(1) oceanu; (2) zieloność; (3) powodzi** — po 1 pkt za lukę

4. (3 pkt) **(1) namaz; (2) dżamid; (3) Girejów** — po 1 pkt za lukę

5. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Motyw ciszy stepu pozwala podmiotowi skupić uwagę na wewnętrznym przeżyciu — nasłuchuje on tak intensywnie, że wyobraża sobie, iż mógłby usłyszeć „głos z Litwy". Finałowy wykrzyknik „Jedźmy, nikt nie woła!" ujawnia jednak, że to złudzenie: cisza obnaża tęsknotę wygnańca za utraconą ojczyzną, silniejszą niż zachwyt nad egzotycznym krajobrazem.
Punktacja: Wskazanie, że cisza stepu pozwala podmiotowi lirycznemu wsłuchać się w siebie i przywołać tęsknotę za ojczyzną (1 pkt); interpretacja finałowego wersu jako wyznania, że mimo napięcia nikt nie zawołał, bo głos z Litwy jest tylko wyobrażeniem (1 pkt); powiązanie z sytuacją biograficzną wygnańca (1 pkt). Maks. 3 pkt.

6. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Mickiewicz personifikuje krajobraz poranny — góra „otrząsa" mgły, niwa „szumi namazem", las się „kłania". Poranny pejzaż zostaje zabarwiony orientalnymi skojarzeniami (namaz, różaniec chalifów), co buduje wrażenie, że sama przyroda Krymu przesiąknięta jest muzułmańską kulturą — natura i Wschód stapiają się w jeden, egzotyczny obraz.
Punktacja: Wskazanie personifikacji przyrody (góra, niwa, las jako istoty żywe) (1 pkt); wskazanie orientalnych porównań budujących egzotyczny koloryt (1 pkt); wniosek o splocie natury i kultury Wschodu w obrazowaniu (1 pkt). Maks. 3 pkt.

7. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Dominującym motywem sonetu jest przemijanie potęgi i dzieł człowieka — połamane mury dawnego zamku w Bałakławie świadczą o niegdysiejszej sile obronnej miejsca, która uległa działaniu czasu. To romantyczny topos vanitas: ruiny budowli, niegdyś groźnej twierdzy, stają się metaforą nietrwałości ludzkich dzieł wobec upływu czasu.
Punktacja: Wskazanie motywu przemijania potęgi/cywilizacji — ruiny jako ślad dawnej świetności (1 pkt); powiązanie z toposem vanitas charakterystycznym dla romantyzmu (1 pkt); odniesienie do kontrastu między dawną warownią a jej obecnym, zniszczonym stanem (1 pkt). Maks. 3 pkt.

8. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Przyroda w „Ajudah" ukazana jest jako żywioł nieustannie zmienny i barwny — fale raz przypominają czarne szeregi, raz srebrne śniegi mieniące się tęczą. Ta dynamika i bogactwo barw budują wrażenie zachwytu podmiotu lirycznego, który z bezpiecznego miejsca na skale kontempluje potęgę i piękno morza.
Punktacja: Wskazanie dynamiki i ruchu jako cechy dominującej obrazu (1 pkt); wskazanie bogactwa barw i kontrastów (1 pkt); interpretacja zachwytu podmiotu lirycznego nad żywiołowym pięknem natury (1 pkt). Maks. 3 pkt.

9. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Widok z Góry Kikineis odwraca zwykłe proporcje — morze w dole wygląda jak niebo („niebiosa leżące na dole"), a chmura pod stopami patrzących przypomina zastrzelonego piorunem ptaka-górę albo śnieżną wyspę żeglującą w otchłani („Ta wyspa, żeglująca w otchłani — to chmura!"). Człowiek stoi ponad chmurami i piorunem, a zarazem nad przepaścią, którą trzeba przeskoczyć w pędzie konia. Ten widok wywołuje poczucie własnej małości i zagrożenia wobec ogromu natury — to romantyczny obraz wzniosłości, budzącej jednocześnie zachwyt i lęk.
Punktacja: Wskazanie efektu zawrotu głowy/dezorientacji wywołanego widokiem z wysoka (1 pkt); wskazanie odwrócenia proporcji jako źródła poczucia małości człowieka (1 pkt); powiązanie z romantycznym motywem wzniosłości natury (1 pkt). Maks. 3 pkt.

10. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Przepaść jest dosłownie niebezpiecznym odcinkiem górskiej drogi, ale w warstwie symbolicznej staje się obrazem granicznego doświadczenia człowieka wobec potęgi natury i możliwości śmierci. Rada Mirzy, by „zmówić pacierz" i zaufać koniowi, pokazuje, że wobec żywiołu, którego nie da się kontrolować rozumem, jedynym ratunkiem pozostają wiara i zaufanie instynktowi.
Punktacja: Wskazanie dosłownego niebezpieczeństwa górskiej drogi (1 pkt); interpretacja przepaści jako symbolu granicznego doświadczenia, konfrontacji człowieka ze śmiercią (1 pkt); wskazanie roli wiary/zaufania jako sposobu radzenia sobie z lękiem (1 pkt). Maks. 3 pkt.

Skala ocen (orientacyjna, 29 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	27–29 pkt
dobry (4)	22–26 pkt
dostateczny (3)	15–21 pkt
dopuszczający (2)	9–14 pkt
niedostateczny (1)	0–8 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/polski/sonety-krymskie**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.